

Historiográfia II.

Doktori képzés, II. évfolyam, második félév

Kedd, 10.00-11.30, 316-os terem

Debreceni Egyetem Főépület, Történelmi Intézet, Intézeti Könyvtár 316-os könyvtárterem

Tavaszi szünet: 2026. március 30-április 3.

2025. február 10.

A történeti földrajz historiográfiája (Dr. Szilágyi Zsolt egyetemi docens)

Irodalomjegyzék:

FODOR Ferenc: A magyar földrajztudomány története. Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 2006 [1951].

GYŐRI Róbert: A magyar történeti földrajz a két világháború között. *Földrajzi Közlemények* 126, 2002: 1–4, 79–92.

HAJDÚ Zoltán: A történeti földrajz kialakulása, irányzatai, a magyar történeti földrajz fejlődése. In *Magyarország történeti földrajza*. 1. kötet. Szerk. BELUSZKY Pál. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2005, 25–39.

SZILÁGYI Zsolt: A történeti földrajz, mint kapcsolattudomány alkalmazása a magyar várostörténet-írásban. *Nagyerdei Almanach* 4, 2013: 1, 183–204.
Online: http://real.mtak.hu/26470/1/131.14_SzZs_183-204p.pdf

TIMÁR Lajos: Történeti földrajz és társadalomtörténet. In *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Szerk. BÓDY Zsombor, Ö. KOVÁCS József. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 341–370.

2025. február 24.

A hazai társadalomtörténet-írás historiográfiai kérdései napjainkban (Dr. Szilágyi Zsolt egyetemi docens)

Irodalomjegyzék

CSÍKI Tamás–HALMOS Károly–TÓTH Árpád: A magyar társadalomtörténet-írás története a kezdetektől napjainkig. In *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Szerk. BÓDY Zsombor, Ö. KOVÁCS József. Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 208–240.

GYÁNI Gábor: *Az elveszített múlt. A tapasztalat, mint emlékezet és történelem*. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010.

SZIJÁRTÓ M. István: *A történész mikroszkópja. A mikrotörténelem elmélete és gyakorlata*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2014, 181–196. (Mikrotörténelem 7.)

SZÍVÓS Erika: A várostörténet intézményesülése és oktatása Magyarországon a rendszerváltozástól napjainkig. In SZÍVÓS Erika: *Az öröklött város. Városi tér, kultúra és emlékezet a 19–21. században*. Budapest Főváros Levéltára, Budapest, 2014. 183–198. (Várostörténeti Tanulmányok, 14.)

Online:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/BFLV_Vt_2014_oroklott_varos/?pg=0&layout=s

2025. március 10. (Prof. Dr. Lévai Csaba, egyetemi tanár, DE Történelmi Intézete)

Az amerikai „New Social History” bemutatása Paul Boyer – Stephen Nissenbaum: *Boszorkányok Salemben* című munkája alapján (Prof. Dr. Lévai Csaba egyetemi tanár)

Irodalomjegyzék:

Boyer, Paul-Nissenbaum, Stephen: *Boszorkányok Salemben*. (Osiris, Bp. 2002.)

Lévai Csaba: Egy társadalomtörténeti klasszikus genezise: Paul Boyer és Stephen Nissenbaum *Salem Possessed* című könyvének keletkezéstörténete. *Korall – Társadalomtörténeti folyóirat*, 17. évf. 66. sz. 2016. 196-221. o.

Radó Bálint: Az új-angliai kongregacionalisták vitái az ó-angliai egyházértelmezések tükrében. In: *Barta Gábor emlékkötet*. (Pécs, 1996.) 309-322. o.

Novák György: Forrás a salemi boszorkányperek történeti háttéréről. *Aetas*, 2008/2. 151-158. o.

Davidson – Lytle: *A tények nyomában*. 5-30. o.

Magyarics Tamás: A salemi boszorkányok. *Rubicon*, 2008/7-8. 32-33. o.

Tóth G. Péter: Paul Boyer, Stephen Nissenbaum: *Boszorkányok Salemben*. A boszorkányság társadalmi gyökerei. *BUKSZ – Budapesti Könyvszemle*, 2003/3. 284-288. o.

Brandt, Juliane: Társadalomtörténet az Egyesült Államokban. In: *Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek*. Szerk.: Bódy zsombor – Ö. Kovács József. (Osiris, Bp. 2003.) 153-166. o.

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. (Osiris, Bp. 2004.) 394-403. o.

Erős Vilmos: *Modern historiográfia. Az újkori történetírás egy története*. (Ráció Kiadó, Bp. 2015.) 227-255. o.

Rácz Margit: Puritanizmus és amerikai identitás. A puritán történet(írás) átértékelése napjainkban. *Aetas*, 1996/1. 5-19. o.

2025. március 24.

Az ún. „republikanizmus-vita” az amerikai eszmetörténet-írásban ((Prof. Dr. Lévai Csaba, egyetemi tanár, DE Történelmi Intézete)

Irodalomjegyzék

Lévai Csaba: *A republikanizmus-vita. Vita az amerikai forradalom eszmetörténeti háttéréről*. (L'Harmattan, Budapest, 2003.)

Skinner, Quentin: Machiavelli *Beszélgetései* és a republikánus eszmék prehumanista eredete. 55-74.

Pocock, J. G. A: James Harrington élete és művei. 145-160.

Pocock, J. G. A: Konzervatív felvilágosodás és demokratikus forradalmak: Amerika és Franciaország esete brit perspektívából. 223-242.

Az utóbbi három tanulmány megtalálható: *A koramodern politikai eszmetörténet cambridge-i látképe*. Szerk. HorkayHörcher Ferenc. Tanulmány Kiadó, Pécs, 1997.

2025. április 7.

Az amerikai forradalom vezetői és a rabszolgaság kérdése – historiográfiai áttekintés ((Prof. Dr. Lévai Csaba, egyetemi tanár, DE Történelmi Intézete)

Ajánlott irodalom

Az alábbi munkák szerzője Lévai Csaba:

„Reszketek hazámért, ha arra gondolok, hogy Isten igazságos”. Thomas Jefferson és a rabszolgaság problémája. *Aetas*, 2001/1. 5-26. o.

Politika, média és történetírás: Thomas Jefferson és Sally Hemings esete. *Aetas*, 23. évf. 2008/2. 83-94. o.

Forradalom – háború – rabszolgaság. Az amerikai forradalom hatása George Washington rabszolgasággal kapcsolatos felfogására. *Aetas*, 33. évf. 2018/1. 122-130.

George Washington mint rabszolgatartó. *Századok*, 153. évf. 2019/3. 521-540.

Szabadságot a szolgaság fenntartásával: az amerikai forradalom alapidokumentumai és a rabszolgaság kérdése. *Emlékkönyv Gunst Péter 70. születésnapjára*. Szerk. ifj. Barta János és Pallai László. (Multiplex Media – Debrecen University Press – Debreceni Egyetem Történelmi Intézet, 2004.) 139-152. o.

„Egy olyan fekete fellegként tekintettem a rabszolgaság intézményére, mint amely ötven esztendeje ott lebeg az ország felett” (George Washington, John Adams és James Madison felfogása a rabszolgaságról) *Költők, kémek, detektívek, pirítós és fordítások – Írások Novák György tiszteletére. Poets, spies, detectives, pieces of toast, and translations – Essays in honor of György Novák*. Szerk. Zoltán Vajda. (JATE Press, Szeged, 2012.) 171-189. o.

Benjamin Franklin és a rabszolgaság kérdése. *Az emberi sors és a történelem kereszteződésében: Tanulmánykötet Frank Tibor 70. születésnapjára At the Crossroads of Human Fate and History: Studies in Honour of Tibor Frank on His 70th Birthday*. Szerk. Kenyeres János – Lojkó Miklós – Magyarics Tamás – Szabó Éva Eszter. (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Angol-Amerikai Intézet, Budapest, 2018.) 314-330. o.

2025. április 21.

A két világháború közötti korszak megítélése és a történetírás (Dr. Pallai László egy. adjunktus)

Irodalomjegyzék

Ormos Mária – Majoros István: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Bp., 1999. 215-500. Más kiadásai is vannak.

Ormos Mária: Mérlegen a huszadik század. In: *Múltunk – Politikátörténeti folyóirat*. 2000/1. 163-181.

Ormos Mária: A Hitler-életrajz buktatói. Bp., 1993.

Ernst Breisach: Historiográfia. Bp., 2004. 326-340.

Romsics Ignác: *Clio bűvöletében*. Magyar történetírás a 19-20. században – nemzetközi kitekintéssel. Bp., 2011. 167-186.

Vizsgakérdések

PhD Historiográfia II.

A vizsga menete:

A vizsga két beadandó esszé megírásából áll. Egyenként minimum 14 000 – maximum 20 000 karakteres, jegyzetelt esszét kell írni, két különböző témából. A témákat a hallgatók maguk választhatják meg. Beadási határidő: 2025. június 15.

Választható témák:

Szilágyi Zsolt: A történeti földrajz historiográfiája

1. Mutassa be a történeti földrajz önálló szakterületté válásának folyamatát!
2. Mutassa be történeti földrajz valamelyik magyarországi irányzatát, iskoláját!

Szilágyi Zsolt: A hazai társadalomtörténet-írás historiográfiai kérdései napjainkban

1. Mutassa be a hazai társadalomtörténeti kutatások valamelyik irányzatát, iskoláját!
2. Mutassa be a mikrotörténeti kutatások hazai fejlődését és/vagy valamelyik jelentős művelőjének munkásságát!

Lévai Csaba: Az amerikai „New Social History” bemutatása Paul Boyer – Stephen Nissenbaum: *Boszorkányok Salemben* című munkája alapján

1. Mutassa be az egyesült államokbeli „New Social History” irányzatának kialakulását és főbb jellemzőit!
2. Mikrotörténet vagy strukturalista társadalomtörténet? Mutassa be a Paul Boyer és Stephen Nissenbaum: *Boszorkányok Salemben* című munkájáról kibontakozott történetírói vitákat!

Lévai Csaba: Az ún. „republikánizmus-vita” az amerikai eszmetörténet-írásban

1. Válassza ki az egyesült államokbeli történetírás valamelyik 1960-as évek előtti irányzatát és mutassa be, hogy az miként vélekedett az amerikai forradalom eszmetörténeti háttéréről!
2. Mutassa be az ún. „republikánus szentháromság” egyik képviselőjének nézeteit az amerikai forradalom eszmetörténeti háttérére vonatkozóan!

Rainer M. János: A Kádár-korszak az újabb magyar történetírásban

1. Mutassa be, hogy a Kádár-rendszer fennállása idején milyen értelmezései alakult ki az 1956-os forradalomnak!
2. Mutassa be, hogy 1989 után milyen főbb irányzatai alakult ki az 1956-os forradalom történetírói értékelésének!

Pallai László: A két világháború közötti korszak megítélése és a történetírás

1. Mutassa be a két világháború közötti szélsőjobbaldali mozgalmak történetírói megítélésének változásait!
2. Mutassa be az első világháborút lezáró békerendszerek történetírói megítélésének változásait!